

ДОСВІД ЗБЕРЕЖЕННЯ ВІКОВИХ ДЕРЕВ ТА ІСТОРИЧНИХ НАСАДЖЕНЬ У ДЕНДРОЛОГІЧНОМУ ПАРКУ «ОЛЕКСАНДРІЯ» НАН УКРАЇНИ

Показано багатство старовікових дерев дендрологічного парку «Олександрія» НАН України, їх ландшафтотворюючу роль. Висвітлено заходи з індивідуального догляду та лікування старовікових дерев. Проаналізовано досвід відновлення історичних ландшафтних композицій дендропарку «Олександрія». Намічено заходи з охорони та поліпшення життєздатності вікових дерев.

Ключові слова: історичні парки, дендропарк «Олександрія», вікові дерева, ландшафтні композиції, охорона, збереження, відновлення.

Безцінною колекцією вікових дерев володіють ботанічні установи, створені на базі старовинних маєткових парків. Більшість таких парків було засновано у кінці XVIII — першій половині XIX ст. на основі кращих насаджень природної дендрофлори [16]. У наш час їх охороні [1, 18] та відновленню [3, 15, 29] приділяється значна увага. З метою захисту історичних садів і ландшафтів 21 травня 1981 р. у Флоренції Міжнародний комітет з історичних садів (International Committee for Historic Gardens) прийняв Флорентійську хартію (Charter of historic gardens and landscapes (Florence charter) [31].

Одне з чільних місць серед старовинних парків України посідає парк «Олександрія» НАН України, створений у кінці XVIII ст. графом Браницьким на території з природною дібровою. Нині це Державний дендрологічний парк «Олександрія». До складу колекції деревних рослин дендропарку, яка нараховує 1218 видів та внутрішньовидових таксонів [2], входить велика кількість старовікових дерев місцевої флори та інтродукованих.

Мета роботи — дослідити старовікові дерева, які зростають у дендропарку «Олександрія», зокрема їх життєвий стан.

Матеріал та методи

Об'єктами дослідження були вікові дерева та створені з їх участю ландшафтні композиції.

Вік рослин і їх походження встановлювали за архівними матеріалами. Дослідження старовікових рослин та насаджень проводили за загальноприйнятими методиками. Таксаційні показники насаджень визначали за загальноприйнятими в лісовій і ландшафтній таксації методами [24, 28]. Оцінку життєстійкості деревостану та естетичну оцінку проводили за Н.М. Тюльпановим [30]. Життєвий стан рослин визначали за допомогою «Санітарних правил у лісах України» (1995). Фітоценотичну структуру насаджень вивчали за В.В. Мазингом (1973). Моніторинг стану вікових дерев та насаджень проводили за загальноприйнятими методиками [21, 22].

Результати

Вікові дерева, які зростають на території дендрологічного парку «Олександрія», є його безцінним надбанням, історичною і культурною спадщиною, пам'ятками природи. Вони представлені в паркових ландшафтах природними і штучними насадженнями місцевих та інтродукованих видів.

Найбільшу цінність дендропарку становить старовікова природна діброва (рис. 1),

яка займає територію площею 40,6 га. На ній зростають 2070 дубів віком від 200 до 400 років, вік окремих дерев — близько 600 років. Кожний віковий дуб є пам'яткою природи і садово-паркового мистецтва. А сама діброва, яка нині складається з ділянок з різною просторово-композиційною, ландшафтною та фітоценотичною структурою, має історичну, культурну і наукову цінність.

Суттєву ландшафтостворюючу роль у парку відіграє сосна звичайна. З її участю створено найкрасивіші ландшафти парку. Сосна звичайна входить до складу композиційного ядра Великої галявини (рис. 2), з неї створено найромантичнішу алею парку — Соснову (рис. 3). У східній частині парку зростає великий сосновий гай тощо. До нашого часу збереглися рядові та солітерні посадки старовікових сосен. За даними інвентаризації 2007 р., в парку збереглося 351 старовікове дерево сосни звичайної.

Як свідчать архівні дані, широко використовувалася у паркобудівництві ялина звичайна. До нашого часу збереглися чотири групи 200-літніх ялин на Великій галявині, алейні та солітерні насадження ялини звичайної. Станом на 2007 р. налічувалося 208 дерев ялини 150–220-річного віку.

Парк «Олександрія» називають ще парком алей. На території парку збереглися вікові Липова, Грабова, Каштанова, Ялинова алеї, залишки Соснових алей у північній та східній частинах парку та Модринова алея у східній частині. Поодинокі зростають у парку 200-річні ясени звичайні, граби звичайні, 180-літня тополя чорна.

До наших днів у ландшафтах парку з рослин, висаджених за часів засновників парку, збереглося 220 інтродукованих листяних дерев (12 видів) і 600 хвойних дерев (7 видів), зокрема, листяні: *Acer pseudoplatanus* L., *Celtis occidentalis* L., *Cornus mas* L., *Robinia pseudoacacia* L., *Fagus sylvatica* L., *Quercus rubra* L., *Aesculus hippocastanum* L., *Juglans nigra* L., *J. regia* L., *Liriodendron tulipifera* L., *Syringa vulgaris* L., *Pirus communis* L., *Tilia euchlora* C. Koch. тощо; хвойні: *Picea abies* (L.)

Рис. 1. Вікова діброва дендрологічного парку «Олександрія» НАН України

Рис. 2. Група вікових дерев сосни звичайної на Великій галявині

Karst., *Pinus nigra* Arn., *P. strobus* L., *Larix polonica* Racib. ex Szaf., *L. sibirica* Ledeb., *L. decidua* Mill., *Juniperus virginiana* L.

Серед вікових дерев «Олександрії» є так звані меморіальні дерева, висаджені з конкретною метою або подаровані володарці парку Олександрі Браницькій відомими людьми того часу: ялина звичайна, подарована князем Григорієм Потьомкіним, сосна Веймутова — Катериною II; дерева-легенди — родинне дерево Браницьких (4-стовбурова сосна звичайна) (рис. 4), «Три грації» (3-стовбурова сосна чорна), плакучі, або «Сплячі каштани» (в пам'ять про загиблих племінників садівника Енса); дерева з рослинно-архітектурних комплексів («танцюючі» дуби, «Грабова альтанка»). Десятки дерев було висаджено на території парку членами імператорської родини, окремі ясени і модрини збереглися в Імператорському саду до цього часу.

Рис. 3. Соснова алея на початку ХХ ст.

Таке безцінне дендрологічне багатство потребує особливої уваги, догляду і дбайливого ставлення. Вікові дерева є предметом поглиблених наукових досліджень. Вивченню питань відмирання діброви і розробці методів її збереження та відновлення присвячено кілька п'ятирічних наукових тем дендропарку «Олександрія» [25, 26]. Велику увагу приділено вивченню фітоценотичного складу діброви [4]. Протягом останнього часу вивчалися наслідки тривалого антропогенного втручання в цілісність діброви [14], поточний відпад дубів [10].

Виявлено явище екотонізації діброви [9]. Предметом поглиблених наукових досліджень були роди сосна [12], модрина [23] та липа [20]. З 1997 р. організовано моніторинг стану дерев сосни та ялини, а з 2008 — вікової діброви [13].

Охороні та збереженню дерев сприяє надання їм певного статусу — меморіальне дерево, історичне дерево, пам'ятка природи тощо. Вперше пам'яткою природи старовікові дерева назвав професор Берлінського університету Олександр фон Гумбольдт під час наукової експедиції у Північну Америку (1799–1804). Ця традиція дуже поширена в західній Європі. Так, у Польщі охороняється близько 20 тис. вікових дерев, у Великій Британії — 17 тис. У США віковим деревам присвячена книга «Славні та історичні дерева», в Литві та Естонії вікові дерева занесено в комп'ютерну базу даних. В Україні нині заповідано близько 3 тис. дерев [17].

Останнім часом у дендропарку «Олександрія» стала проводитися робота з надання віковим деревам певного охоронного статусу. Це складне завдання, адже буквально кожне вікове дерево парку заслуговує на статус пам'ятки природи, історичного або меморіального дерева.

Ураховуючи високу історичну, наукову, ландшафтну, художню та естетичну цінність діброви, постановою Кабінету Міністрів України № 472 від 19 серпня 2002 р. старовікову діброву та генофонд деревних рослин дендрологічного парку «Олександрія» НАН України у цілому було внесено до державного реєстру наукових об'єктів, які становлять національне надбання. Тривають роботи з надання статусу заповідних ще 14 деревам:

Дуб Семена Палія — Дуб звичайний. Вік — понад 300 років. Зростає на місці, де у 1702–1704 рр. був розташований один з таборів славного козацького ватажка Семена Палія. Обхоп стовбура — 3,8 м. Висота — 28,0 м.

Фамільне дерево графів Браницьких — Сосна звичайна. Символ міцної родини. Композиція з 4 стовбурів відповідає кількості дітей у родині. Зростає на Великій галявині (кв. 28). Вік — 220 років. Обхоп стовбура — 4,4 м. Висота — 37,0 м.

Сосна Веймутова. Найстаріше і найбільше дерево в Європі. Це одне з 3 дерев цього

ISSN 1605-6574. Інтродукція рослин, 2013, № 4

Рис. 4. Меморіальні старовікові дерева в дендропарку «Олександрія»: А — дуб Семена Палія; Б — сосна Веймутова — дарунок Катерини II; В — родинне дерево Браницьких — сосна звичайна; Г — «Три грації»; Д — тюльпанове дерево

виду, які подарувала імператриця Катерина II Олександрі Браницькій на початку закладання парку в м. Біла Церква (не пізніше 1796 р.). Вік — близько 230 років. Обхоп стовбура — 3,95 м. Висота — 27,0 м. Зростає на Великій галявині.

«Три Грації». Сосна чорна. Дерево має 3 стовбури. Нагадує відому скульптуру Антоніа Канови, яка зберігається у музеї парку. Зростає у Центральній частині парку (кв. 27). Вік — понад 190 років. Обхоп стовбура — 5,1 м. Висота — 25,0 м.

ISSN 1605-6574. Інтродукція рослин, 2013, № 4

Дуб звичайний на Великій галявині. Дуб двостовбуровий. Вік — понад 400 років. Обхоп стовбура — 6 м. Висота — 26 м.

Кінський каштан звичайний. Одне із найстаріших дерев в Україні. Вік — понад 180 років. Обхоп стовбура — 3,85 м. Висота — 23,0 м.

Тюльпанове дерево. Одне із найстаріших дерев в Україні. Вік — понад 200 років. Обхоп стовбура — 4,4 м. Висота — 22,0 м.

«Імператорський ясен». Ясен звичайний. Дерево посаджене у 1816 р. імператором

Рис. 5. Елементи індивідуального догляду за деревами за часів Браницьких

Олександром I. Вік — близько 200 років. Обхоп стовбура — 5,1 м. Висота — 37,0 м.

Ясен звичайний. Одне з дерев, посаджених родиною Романових. Зростає на території Царського саду. Висаджене на початку XIX ст. Вік — близько 200 років. Обхоп стовбура — 5,5 м. Висота — 37,0 м.

Ясен звичайний. Зростає на території Царського саду. Одне з дерев, посаджених родиною Романових. Вік — близько 200 років. Обхоп стовбура — 4,3 м. Висота — 35,0 м.

Модрина європейська. Вік близько 200 років. Обхоп стовбура — 3,6 м. Висота — 30,0 м.

Дуб звичайний. Зростає у південній частині парку за 100 м від р. Рось. Вік — понад 500 років. Обхоп стовбура — 5,6 м. Висота — 37,0 м.

Модрина європейська. Зростає на Великій галявині. Вік — близько 200 років. Обхоп стовбура — 2,8 м. Висота — 31,0 м.

Модрина європейська. Зростає на Малій галявині. Вік — близько 200 років. Обхоп стовбура — 3,0 м. Висота — 33,0 м.

За багатьма старовіковими деревами проводиться індивідуальний догляд. Елементи індивідуального догляду за деревами в дендропарку «Олександрія» можна виявити ще за часів його будівництва. Зокрема навколо великих дерев було встановлено огорожу. На деревах, посаджених гостями Браницьких — членами імператорської родини, було встановлено іменні таблички (рис. 5).

У наш час індивідуальний догляд полягає в низці заходів, спрямованих на захист дерев від витоптування (встановлено огорожі), механічного травмування (обручі) (рис. 6), у засушливий період проводиться полив. Індивідуальне лікування дерев, яке проводилося раніше (пломбування дупел з попередньою зачисткою їх вмісту) нині у зв'язку з новими дослідженнями щодо лікування вікових дерев не проводиться.

У разі різкого погіршення життєвого стану вікових дерев вивчають причини ослаблення дерев і вживають заходів з ліквідації негативного впливу. Зокрема всередині минулого століття почало інтенсивно всихати насадження старовікових сосен на Великій галявині. За відносно короткий період (5 років) з нього випало 5 екземплярів сосни (10% від загальної кількості), а ще 6 — сильно ослабли. Комплексна експертна група, яка вивчала цю проблему, дійшла висновку, що

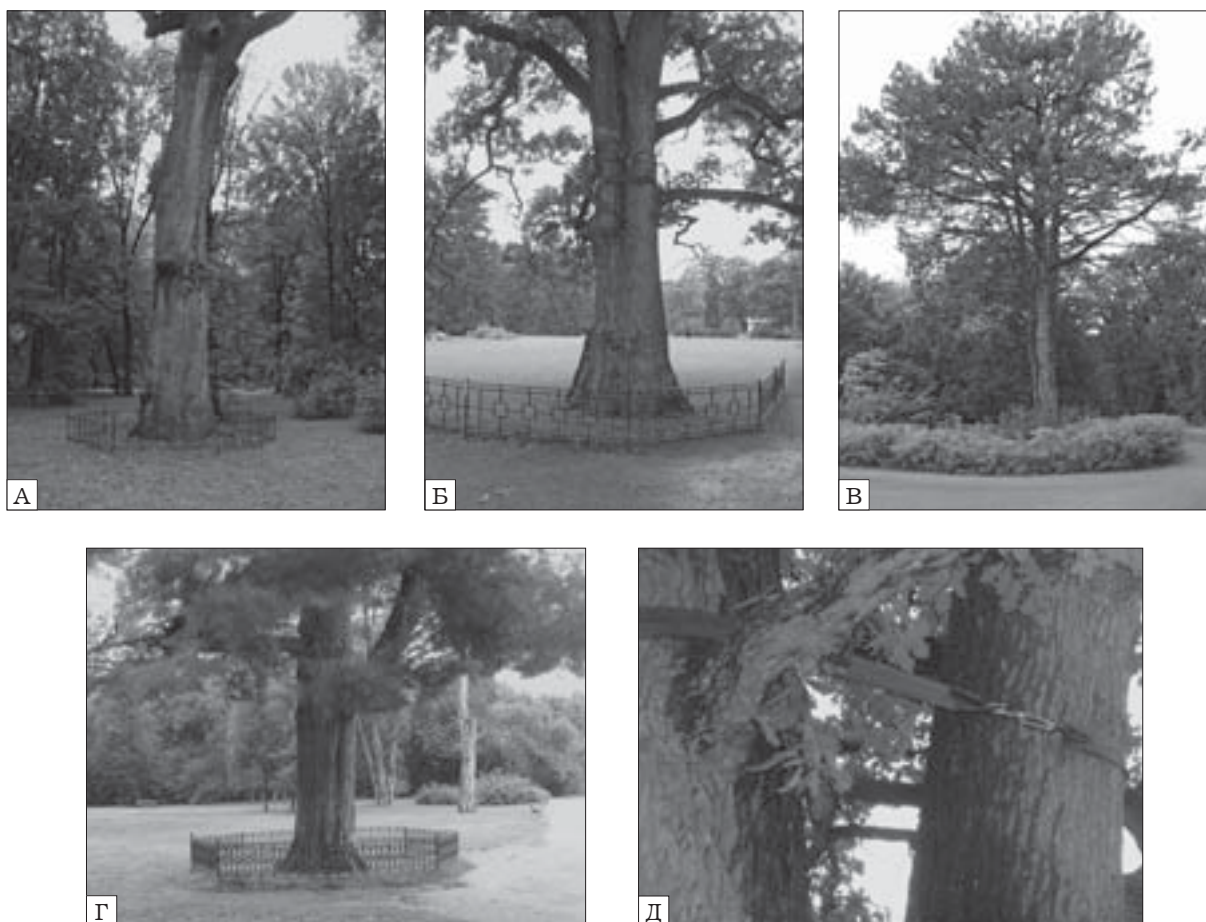

Рис. 6. Індивідуальний догляд вікових дерев у дендрологічному парку «Олександрія» НАН України: А, Б, Г — захисні огорожі навколо вікових дерев (В — жива огорожа з троянди зморшкуватої); Д — стягуючий обруч

причиною загибелі більшості дерев стала зміна гідрологічного режиму (перезволоженість ґрунту, утворення застійної зволоженості) внаслідок порушення штучної дренажної системи, яка відводила надлишки вологи з галявини понад 100 років. Після відновлення дренажної системи всихання дерев на Великій галявині призупинилося. Нині фізіологічний стан 48 дерев, які залишилися, є задовільним [5].

Кілька років тому в парку зафіксували прогресуюче всихання ялини звичайної, в тому числі старовікових екземплярів. Наші дослідження виявили, що причиною всихання був один з найнебезпечніших шкідників ялини — короїд-типограф. Урахову-

ючи обмежену можливість використання в парку хімічних препаратів і складність боротьби з цим шкідником, нами було використано феромонні пастки.

Одним з головних завдань колективу парку є збереження як окремих вікових дерев, так і цілих ландшафтних композицій, створених за їх участю. Адже дерева — це живі організми, які ростуть, старіють, хворіють, втрачають декоративність, усихають. Це спричиняє руйнування історичних ландшафтних композицій, втрату самотності і неповторності парку. В парку вже зникли дві з трьох веймутових сосен, подарованих Катериною II, вікові веймутові сосни на східному краю Великої галявини,

Рис. 7. Ялинова алея: А — в Павловську; Б — у дендропарку «Олександрія», відновлена в 1975 р.

практично розпалися рядові посадки із сосни веймутової на Ялиновій алеї. Загинула Соснова алея та вікові сосни на алеї Любові. На межі загибелі перебуває 100-річна Ялинова алея у західній частині парку.

Деградаційні явища спостерігаються в діброві, де щорічно всихає від 27 до 38 вікових дубів. Порушилася меморіальна композиція «Сплячі каштани» на Великій галявині.

У 70-х роках минулого століття від тривалої засухи загинуло близько 300 ялин, практично розпалася вікова Ялинова алея у центральній частині парку, яка з'єднувала палацову частину парку з адміністративною і була створена за типом аналогічної алеї у Павловську (рис. 7). У 1975 р. алею було відновлено, але на початку XXI ст. вона деградувала. На цей раз — через пошкодження дерев короїдом-типографом. Заплановано замінити в алейній посадці ялину звичайну на псевдотсугу Мензиса.

Соснова алея, розташована в палацовій частині парку, була однією з найкрасивіших та найромантичніших алей. Розпад алеї відбувався тривалий час. Неодноразово робилися спроби її відновити. Остання, найуспішніша, спроба була зроблена в 1978 р. Проте сильне затінення призвело до того, що і ця алея з часом почала розпадатися.

Подальше відновлення історичних ландшафтів почали проводити з урахуванням екологічних особливостей рослин [6, 8]. З 2004 р. у парку почала діяти програма відродження дендропарку «Олександрія». Успішно було відновлено сад «Мур» [7], у 2006 р. — Царський сад [11], у 2013 р. — ландшафтно-архітектурний комплекс «Танцювальний павільйон». У рамках двох останніх заходів було відновлено рослинну композицію «Грабова альтанка» в Царському саду, проведено заходи по догляду за віковими ясенями, модринами та віковою Грабовою алеєю, що з'єднує Малу галявину з «Танцювальним павільйоном».

Незважаючи на проведені обсяги робіт з догляду за старовіковими деревами та відновлення історичних ландшафтних композицій із старовікових дерев, науковому колективу дендропарку потрібно вирішити ще низку важливих завдань із збереження вікових дерев.

Необхідно провести детальну інвентаризацію та паспортизацію всіх старовікових дерев дендропарку, створити комп'ютерну базу даних з фіксуванням усіх щорічних змін, які стосуються вікових дерев. Також потрібно забезпечити індивідуальний захист кожного старовікового історичного та меморіального дерева, встановити захисні огорожі для повного обмеження доступу відпочиваючих до дерева в межах проекції його крони, провести експертизу безпеки вікових дерев, особливо тих, які зростають у приалейній зоні, укріплення скелетних гілок у приалейних дубів та інших вікових дерев. Лікування уражених хворобами вікових дерев слід здійснювати за сучасними екологічно обґрунтованими технологіями.

1. Агальцова В.А. Сохранение мемориальных лесопарков. — М.: Лесн. пром-сть, 1980. — 250 с.
2. Бойко Н.С., Дойко Н.М., Драган Н.В. та ін. Каталог деревних рослин дендрологічного парку «Олександрія» Національної академії наук України / За ред. С.І. Галкіна. — Біла Церква, 2013. — 60 с.
3. Бондарь Ю.А., Салатич А.К., Садовенко Я.Л. Восстановление старинных ландшафтных парков. — К.: НИИ градостроительства, 1974. — 84 с.
4. Гайдамак В.М. Дубрава дендропарка «Олександрія»: сучасна структура і стан, способи оптимізації // Будівництво та реконструкція ботанічних садів в Україні. — Сімферополь, 2006. — С. 31–33.
5. Галкін С.І. Экологическая оценка ландшафтного участка «Большая поляна» с целью его сохранения и восстановления // Оптимизация структуры парковых насаждений с использованием интродуцентов. — К.: Наук. думка, 1990. — С. 17–27.
6. Галкін С.І. Історичні насадження дендропарку «Олександрія» НАН України як ключова ботанічна територія в Україні // Інтродукція рослин. — 2010. — № 3. — С. 77–80.
7. Галкін С.І. Плодовий сад — невід’ємний елемент декоративного садівництва на Україні (на прикладі дендрологічного парку «Олександрія» НАНУ) // Наук. вісн. нац. ун-ту біоресурсів і природокористування України. Сер. Лісівництво та декоративне садівництво. — К., 2011. — Вип. 164, ч. 3. — С. 286–293.
8. Галкін С.І. Дендрологічні парки Національної академії наук України: проблеми збереження історичних насаджень, пов’язані з посиленням антропогенного впливу на їх території (на прикладі дендропарку «Олександрія») // Інтродукція рослин. — 2011. — № 2. — С. 118–123.
9. Галкін С.І., Драган Н.В. Екотони у віковій діброві дендропарку «Олександрія» НАНУ // Наук. вісн. нац. лісотех. ун-ту України: Актуальні проблеми лісового та садово-паркового господарства. — Львів: РВВ НЛТУ України. — 2013. — Вип. 23.б. — С. 17–22.
10. Галкін С.І., Драган Н.В., Гайдамак В.М., Пидорич Ю.В. Структура й динаміка поточного відпаду дубів у віковій діброві дендрологічного парку «Олександрія» // Білоцерків. нац. аграр. ун-т. — Біла Церква, 2012. — Вип. 8 (94). — С. 44–49.
11. Дойко Н.М. Маловідомі садові комплекси дендрологічного парку «Олександрія». Царський сад // Будівництво та реконструкція ботанічних садів і дендропарків в Україні. — Сімферополь, 2006. — С. 37–40.
12. Драган Н.В. Біоекологічні особливості видів роду Сосна (*Pinus L.*) в урбанізованому середовищі Правобережного Лісостепу України: Автореф. дис. ... канд. біол. наук. — К., 2003. — 24 с.
13. Драган Н.В. Мониторинг состояния вековой дубравы дендрологического парка «Олександрія» НАНУ // Проблемы природоохранной организации ландшафтов. Ч. 1. — Новочеркасск, 2013. — С. 147–153.
14. Драган Н.В. Підсумки дослідження вікової діброви дендрологічного парку «Олександрія» за 2008–2012 роки // Наук. вісн. НЛТУ України: зб. наук.-техн. пр. — Львів: РВВ НЛТУ України. — 2013. — Вип. 23.13. — С. 71–78.
15. Ильинская Н.А. Восстановление исторических объектов ландшафтной архитектуры. — Л.: Стройиздат, Ленинград. от-ние, 1984. — 151 с.
16. Клименко Ю.О., Кузнецов С.І., Черняк В.М. Старовинні парки України загальнодержавного значення: Довідник. Ч. 1. Полісся та Лісостеп. — Тернопіль: Мандрівець, 1996. — 106 с.
17. Кушнір А.І., Сіренко І.П., Юхимець А.І. Знамениті та історичні дерева України — перші підсумки // Ойкумена. Укр. екол. вісн. — 1995. — № 1–2. — С. 158–159.
18. Липа О.Л. Визначні парки України та їх охорона. — К.: Вид-во Київ. ун-ту, 1960. — 176 с.
19. Мазинг В.В. Что такое структура биогеоценоза // Проблемы биогеоценологии. — М.: Наука, 1973. — С. 148–156.
20. Масальський В.П. Рід *Tilia L.* у Правобережному Лісостепу України: Інтродукція, біоекологічні особливості, перспективи вирощування: Автореф. дис. ... канд. біол. наук. — К., 2011. — 20 с.
21. Методики моніторингу стану зелених насаджень общего пользования на территории Санкт-Петербурга. — СПб., 2007. — 71 с.
22. Мониторинг лесов в условиях загрязнения природной среды. — М. ВНИИЦлесресурс Госкомлеса СССР. — 1990. — 31 с.
23. Мордатенко І.Л. Біоекологічні особливості видів роду *Larix Mill.* у зв’язку з їх інтродукцією в Правобережному Лісостепу України: Автореф. дис. ... канд. біол. наук. — К., 2010. — 17 с.
24. Никитин К.Е. Сортиментные таблицы для таксации леса на корню. — К.: Урожай, 1984. — 630 с.
25. Отчет о научно-исследовательской работе по теме «Разработка научных основ оптимизации структуры парковых композиций дендрозаповедника «Олександрія» АН УССР. — К., 1987. — С. 10–43.
26. Отчет (заключительный этап) по теме №16-0 «Изучение дендрофлоры и разработка методики ее обогащения в условиях Лесостепи Украины» (1969–1973 гг.). — Белая Церковь, 1973. — 212 с.
27. Санітарні правила в лісах України. — К., 1995. — 19 с.
28. Свириденко В.Е., Швиденко А.Й. Лісівництво. — К.: Сільгоспосвіта, 1995. — 364 с.

29. *Сохранение и восстановление старинных парков*: Сб. науч. тр. — К.: Наук. думка, 1982. — 108 с.

30. *Тюльпанов Н.М.* Лесопарковое хозяйство. — Л.: Стройиздат, 1975. — 160 с.

31. http://www.international.icomos.org/e_floren.htm

Рекомендував до друку Ю.О. Клименко

С.І. Галкін, Н.В. Драган, Н.М. Дойко

Государственный дендрологический парк «Александрия» НАН Украины, Украина, г. Белая Церковь

ОПЫТ СОХРАНЕНИЯ ВЕКОВЫХ ДЕРЕВЬЕВ И ИСТОРИЧЕСКИХ КОМПОЗИЦИЙ В ДЕНДРОЛОГИЧЕСКОМ ПАРКЕ «АЛЕКСАНДРИЯ» НАН УКРАИНЫ

Показано богатство старовековых деревьев дендрологического парка «Александрия» НАН Украины, их ландшафтообразующую роль. Освещены мероприятия по индивидуальному уходу и лечению старовековых деревьев. Проанализирован опыт восстановления исторических ландшафтных композиций дендропарка «Александрия». Намечены мероприятия по охране и улучшению жизнестойкости вековых деревьев.

Ключевые слова: исторические парки, дендропарк «Александрия», вековые деревья, ландшафтные композиции, охрана, сохранение, восстановление.

S.I. Galkin, N.V. Dragan, N.M. Doiko

State arboretum *Olexandria*, National Academy of Sciences of Ukraine, Ukraine, Bila Tserkva

EXPERIENCE THE CONSERVATION OF ANCIENT TREES AND HISTORICAL COMPOSITIONS IN ARBORETUM *OLEXANDRIA* OF THE NAS OF UKRAINE

The richness of centenary trees in arboretum *Olexandria* of the NAS of Ukraine, their role in park landscapes is shown. The event on the individual care and treatment of these trees is elucidated. The experience of rehabilitation of historic landscape compositions of the park *Olexandria* is analysed. The measures on protection and increasing of old trees vitality is outlined.

Key words: historical parks, arboretum *Olexandria*, ancient trees, landscape compositions, protection, conservation, restoration.